

ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΛΠΙΔΕΣ

- Τὸ εἶδες;
- Ἔ; λοιπόν;
- Φρικτό! Σὰν τὸ ἀλφάβητο μαθαίνεται ὁ Ἔρωσ.
- Ποῦ;
- Στὸ Δημοτικὸ σχολεῖο.

Γιὰ ν' ἀποφύγομε μία σιγή, ποῦ ἐπὶ τέλους μᾶς φοβίζει, λέμε καὶ ξαναλέμε: « Ματάκια μου, πῶς σ' ἀγαπῶ· τρελλαίνομαι γιὰ σένα ». Τοὺς πόνους μας τοὺς ἀληθινούς, τοὺς σπρώχνομε στὴν ἀνοστιά τῶν « Ἄχ »· πρόσθετες κι' ἓνα γυαλένιο περιδέραιο ἀπὸ « Βάχ ». Καὶ γιὰ νὰ μὴ λείψει τίποτε· τὸ « δίχως ἔσένα πῶς θὰ ζήσω; » δὲν ξεχνοῦμε. Γελοῖος εἶναι ὁ Ἔρωσ Ἀριάδνης! — Φορέματα φαρδυά, σακάκια ξενικά, γιὰ ὅλους δῆθεν ἴδια...

Δὲν στὸ ἀρνοῦμαι: Ἐκεῖνοι ποῦ εὐρῆκαν αὐτὰ τὰ λόγια, μπορεῖ, — τὸ κάτω κάτω ποιὸς τὸ ξεύρει; — καὶ πραγματικά νὰ τὸ αἰσθάνθησαν μιὰ μέρα. Στὰ χεῖλια μας ὅμως μόλις μὲ ντροπὴ πολλὴ προβάλλουν, « Καθῆκον; » Λές; « Ἀνάγκη νὰ τὰ ποῦμε; » — Φίλη! Προσοχή! Ἄν καὶ κανένα δὲν γελοῦνε, τὸ ἄτοπο καὶ σχεδόν, ὕπουλα τὴ καρδιά μας τὴν μαραίνουν. Δοῦλοι τῶν λέξεων τῶν κοινῶν, καὶ μεῖς ἄραγε δὲν θὰ παρασυρθοῦμε; Ἡ ἔκφρασι τὰ αἰσθήματα, — τὸ βεβαιώνεις, — δὲν τ' ἀλλάζει; Τὰ ξένα λόγια στὲς πασίγνωστες τροχιές, στὸ τέλος τοῦ ἔρωτα τὸ πεπρωμένο ἴσως κρυφὰ μᾶς μεταφέρουν.

Γ. Α. ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗΣ

“ΑΠ’ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΑΘΡΑ”

‘ ΣΙΛΟΪΣΜΟΙ ΚΙ’ ΟΡΑΜΑΤΑ ’

I

Μιά φουτουριστικὴ εἰκόνα θὰ τὸν ἐξηγοῦσε.

— Ἔτσι μιὰ μέρα, στόλισε ὁ χλωμὸς ἄνθρωπος τὴν κάμαρα μὲ « σύνθετους ρυθμούς ».

Τὶς πρῶτες ὥρες ἢ κατάπληξη. Ἡ συνείδησι τοῦ ὠραίου δικιολογεῖ τὴν σχολή. — Κι' ὁ Σάθρας μουρμου-

ρίζει, πῶς δὲν ξεχωρίζει πλέον «πισθητικὴ ἀπὸ διανόηση».
Ἐγὼ τοῦ εἶπα πῶς «κρύβουνε μιὰ κάποια διάθεση
σάτυρας ἢ φουτουριστικῆς εἰκόνες, ἄτεχνο ἀποδομένην»—
καὶ σῶπασα.

— Ἐπειτα ἤρθε ἡ συνήθεια τοῦ τὴν ἀκολούθησε ἡ
βαρεσιά.

Ἐνα ἀπόγειμμα ἓνα φῶς χοροπήδησε παράξενα, κι'
ἐπίμονα μέσα στὴν κάμαρα. Μοῦδωσε τὴν ἐντύπωση τῶν
σπασμῶν.— Κάποιος ἔπαιζε στ' ἀντικρινὸ σπῆτι μὲ κατρέφτι,
κι' ὑποψιάστηκα ἔτσι ἄξαφνα τὸ γέννημα ἑνὸς θεοῦ μὲ
τραγίσια πόδια! —

— Διονυσιακὰ μεθύσια! ζωὴ τοῦ ἐκδηλώνεσαι τόσο
ἀσιλόιστα, καὶ τοῦ ἀποζητᾶς τὴν περιπέτεια, πειθαρχεῦτη-
κες κ' ἐσὺ μπροστὰ στὰ γεωμετρικὰ σχήματα, τὴν συντη-
ρητικὰ καὶ βαθεῖα σύνθεση. —

Ὁ φωτερός θεὸς λὲς καὶ στεναχωρέθηκε κοντὰ μας
καὶ ζήτησε βιασικὰ μιὰ διέξοδο. Ἐτσι ἔπεσε πάνω στὶς
φουτουριστικῆς εἰκόνες κι' ἀπ' ἐκεῖ ἀποκρούστηκε, μπερδεύ-
τηκε γιὰ μιὰ στιγμή στὸ πρόσωπο τοῦ Σάθρα, βασανί-
στηκε, σύρθηκε στὸ πάτωμα σὰν ἔρπετό, ὡς τοῦ ἐξαστέ-
νησε κάποτε κι' ἔσβυσε, μπροστὰ στὰ μάτια μας.

Τὶ ἀσήμαντα πράγματα διασκεδαζοῦνε τὴν ἀνία μας!

II

Τὴν φέραμε κάποτε σὲ φῶς τὴν «προφητικὴ εἰκόνα»—
καὶ τὴν ἐξετάζαμε σκυφτοὶ οἱ δύο μας, πλαῖι στὸ παράθυρο—
ἐγὼ κι' ὁ Σάθρας.

Δὲν ἦταν τελειωμένη. Σὰν κάθε ἀληθινὸ καὶ μεγα-
λόπνοο καλλιτέχνημα, ἦταν σὲ μιὰ γοητευτικὴ ἀοριστία
βυθισμένο. Ὅλα κεῖ μέσα μέλλουνε νὰ γείνουνε πιὸ καθά-
ρια, νὰ πλησιάσουνε περισσότερο στὸ φῶς, νὰ πάθουνε τὸ
νόμο τῆς ἐξέλιξης, ὡς τοῦ ἡ Ἰδέα ἀπόλυτη νὰ κυριαρχήση.

Εἶναι ἡ ἱστορία τῆς γῆς.

Πολυάριθμες πινελιὲς ἀπὸ κοντὰ, ὅμως μορεῖς καὶ
τις μετρᾶς μιὰ—μιὰ, τὰ περίεργα καὶ ξωτικά πρόσωπα
εἶναι καμωμένα μὲ λεκέδες μελανιοῦ, τὸ φόντο ἓνα ξεθω-
ριασμένο γαλάζο—κι' ὅλα κεῖ μέσα τείνουνε σὲ μιὰ ἑναρ-
μόνιση.

Σὰν ἓνα νοσηρὸ πλάσμα τῆς φαντασίας μου τοῦ εἶσαι
καὶ εἶμαι Σάθρα—νὰ καρτερήσουμε κι' ἐμεῖς μιὰ λύτρωση;

I

«Ὁ παρδαλὸς γάτος ποῦ δίνει τὴν ἐντύπωση μιᾶς νοθευμένης αἰσθητικῆς». — Ἔτσι θὰ ἔλεγαν οἱ Δάσκαλοι ὅμως ἐμῶς τὸν εἶδαμε σὰν θάμμα ἐκλεχτικότητας.

Ἔιχε δυὸ μεγάλα αἰνιγματικά μάτια—σὰν μιὰ ὑπαρξη μὲ δῶρα φυσικῆς ὑπεροχῆς—δυὸ γκριζὰ μάτια ποῦ ὁ φίλος μας ὁ ζωγράφος, θὰ τὰ σκέδιαζε μὲ μαύρους λεκέδες, καθὼς καὶ τὶς ραβδωτὲς γραμμὲς ποῦ στολίζουσε τὸ τρίχωμά του.— Διαφορὰ δὲν ἔχει γιὰ ἓνα μάτι ποῦ βλέπει κι' αἰστάνεται καὶ τὰ θέλει ὅλα σ' ἓνα ἁρμονικὸ σύνολο.

Ὅταν παίζουμε ταμπουρᾶ, χοροπηδάει ὁ γάτος—ἔτσι τότε μάθαμε.

Ὁ ζωγράφος τότε τὸν δραματίζεται σ' ἓνα τρελλὸ χοροπήδημα ἢ γύρισμα σπασμωδικὸ πασκίζοντας νὰ δαγκάνη τὴν οὐρά του— ποῦ νὰ συγγέουνται ἢ μαῦρες ραβδωτὲς γραμμὲς μὲ τὸ γκριζὸ χροῶμα, καὶ τίποτε πιάς νὰ μὴν ἀπομένει, παρὰ ἓνα ταμπλὸ σύνθεσης καὶ μονοτονίας χρωματισμοῦ.

Ἡ μονοτονία ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἁρμονίας. Σὰν μιὰ ἁρμονικὴ ἀπήχηση στὶς αἰτήσεις μας, ὁ δραματισμὸς τοῦ ζωγράφου—νοιώθουμε ἓνα ξεκούρασμα πνευματικὸ—Κάλμη, ναρκωθήκαμε μὲς τὴν σπουδή.

Ἐπειτα ἀπὸ πολὺ, ὅταν ἡ εἰκόνα ἔζησε μιὰ μέρα (ἀφοῦ τελειοποιήθηκε ὀργανικὰ) πάλι μᾶς ἀνησύχησε ἡ σκέψη—καὶ καταπιαστήκαμε μὲ τὴν ἀνάλυση.

II

— Κι ἡ ἀνάλυση ἦταν αὕτη:

Ὁ ζωγράφος εἶχε τὴν κουλτοῦρα του—καὶ κάθε του εἰκόνα τήνε θέλει ἓνα κατρέφτισμα τῆς πνευματικῆς του ἐνότητας. Ἔτσι δίνει ἔξαιρετικὴ σημασία σὲ μερικὸς χρωματισμούς. Σὰν τὸ «πράσινο» δὲν συμβολίζει οὔτε τὴν θάλασσα οὔτε τὸν οὐρανὸ—(σὰν τὴν στεῖρα καὶ καθαρὰ μιμητικὴ τέχνη ἐνὸς κλασσικοῦ ζωγράφου), παρὰ τὴν «πρωτοτυπία»—τὸ «κόκκινο» χροῶμα τὴν «ἐπαναστατικότητα μὲ στοιχεῖα σάτυρας»—τὸ «κίτρινο» τὴν «καθυστερημένη ἀντίληψη» κ.τ.λ.—κι' οἱ χρωματισμοὶ γίνονται ἔτσι ἓνας κόσμος ἀπὸ σύμβολα.

Ἡ σκέψη του βρίσκει μιὰ κάπρια πειθαρχία. Λογικεύεται στὴν ἀπόδοση—καὶ τὸ ὕφος τῆς ἀπροσποίητο καὶ ἀπλό.

Εἶναι ἀλήθεια ὥραϊα, ὅταν ἓνα ἔργο ζητᾷ τὴν «ἀνά-
λυση». — Ἡ τέχνη μου εἶναι ζήτημα κουλτούρας μουρμου-
ρίζει ὁ φίλος μας ὁ ζωγράφος. — Κι ἡ σύνθεση, αὐτή :

Ἕνας παρδαλὸς γάτος τεμπελιάζει στὴν μέση τῆς
εἰκόνας. Γύρω του ἡ ἀκινήσια. Τὰ ἔπιπλα κι ἓνας κοιμισ-
μένος ἄνθρωπος (ἴσως καὶ ποθαμένος!) Σὲ μιὰ γωνιά, μόλις
διακρίνεις ἓνα τραπέζι, καὶ πάνω του καλαμάρια καὶ πέννες
καὶ σκορπισμένα χαρτιά. Δὲν ξέρω πῶς, φαντάζεσαι πῶς
εἶναι μεσαίωνας, καὶ τὸ παράθυρο κιγκλιδωτὸ—καὶ μιὰ
κρεμάλα θὰ εἶναι στημένη στὴν αὐλὴ τοῦ σπητιοῦ. Ἐκεῖ
κάθε πρωὶ κ' ἓνα δράμα ξετυλίγεται. — Ἴσως ἓνας γιατρὸς
Φάουστ λεγόμενος νὰ γειτονεύει. Ἡ ἐπιστήμη ἀτροφάει,
κι' ἀδερφώνεται μὲ τὴν Μεταφυσική. Ἕνας κλασικισμὸς
κορυφώνεται. Δὲν ἀντιοῦνε τὶς ἀλήθειες παρὰ ἀπ' τὰ βι-
βλία. — Κάμποσοι ἀκόμα εἶναι βάρβαροι, καὶ θυσιάζουνε
μιὰ ἀνθρώπινη ζωὴ γιὰ διασκέδαση... Ἀφέντηδες καὶ
δοῦλοι, ἐρωτικὲς περιπέτειες μὲ ἀρχόντισσες, Δονζουανισμοί...
Ἔ! Γοιθικὸ ρυθμὲ! —

— Ἀπὸ στόμα σὲ στόμα θὰ γείνουνε μῦθοι, ἢ μέρες
οἱ χρόνοι περνοῦνε—καὶ συνήθειες μένουνε πλέον μιᾶς ἄλλης
ἐποχῆς.

Στὸν τεχνίτη πιστὰ νὰ τὲς ἀναπαραστήση, ἢ νὰ τὲς
εἰρωνευτῇ—ἢ νὰ τὲς πολεμήση.

Παρίσι. Αὐγούστος 1929

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΦΑΡΔΟΥΛΗΣ

ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ

Ἀπὸ τὴ σειρά: Ἄκουαρέλλες

Μιὰ πεταλοῦδα πέταγε στὸν κῆπο· μεγάλος κῆπος γιο-
μαῖτος ἀπὸ εὐωδερὰ λουλούδια. Πέταγε ἀπ' τὸνα λουλούδι
στ' ἄλλο. Κίτρινη πεταλοῦδα, μικρὴ κι' ἄσχημῆ. Μὰ τὶ τὴν
ἔνιαζε αὐτή... Πετοῦσε ἀπ' τὸνα λουλούδι στ' ἄλλο. Λου-
λούδια πολλά, μενεξέδες, πανσέδες, τριαντάφυλλα.

Ἕνα παιδάκι ξάφνου φανερώθηκε. Μικρὸ ἦτανε τὸ
παιδάκι, καὶ πλησίαζε μὲ προφύλαξη κοντὰ της. Βάσταγε
στὸ χεράκι του μιὰ ψάθα, τὰ μάτια του λάμπανε παράξενα...

Ἡ πεταλοῦδίτσα τότε τὸ φοβήθηκε καὶ πέταξε πιὸ
κεῖ, στὴ φοινικιά.